

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๑. หน่วยงานรับผิดชอบ

๑.๑ หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.๒ หน่วยงานบูรณาการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/นโยบาย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนย่อยของแผนแม่บท แผนแม่บท ๑๕ พลังทางสังคม ประเด็นแผนย่อย ๔.๑.๑ การเสริมสร้างทุนทางสังคม

๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ หมายเหตุที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม : แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคม

๒.๔ นโยบายรัฐบาล : พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สืบสานต่อยอดโครงการพระราชดำริและโครงการตามแนวพระราชดำริ เพื่อความยั่งยืนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวางรากฐานของประเทศ การขับเคลื่อนการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (นายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรี : ๒๙ กันยายน ๒๕๖๘)

๒.๕ นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : มุ่งมั่นที่จะพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิบัติพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ และการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง (ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : ๒ ตุลาคม ๒๕๖๘)

๓. หลักการและเหตุผล

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นเขื่อนดินสูง ๑๔ เมตร ความจุเก็บกักน้ำ ๗๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ ๓,๐๐๐ ไร่ และได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นตามรูปแบบของกรมชลประทาน เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ หมายเลขทะเบียน ๒๗๐๓๐๔-๓๒-๒๐-๐๐๓๕

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๑ ในพื้นที่ ๕๗-๑-๓๖ ไร่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงเยี่ยมและเปิดโครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ ที่บ้านทุ่งกระเทียม เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อสร้างแปลงต้นแบบการเกษตรสำหรับการเรียนรู้ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกร

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้เข้าร่วมสนองงานโครงการฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน และพัฒนาพื้นที่สาธิตภายในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ จำนวน ๓ ไร่ เพื่อสาธิตการปลูกพืชหลังนา ผักสวนครัว ผักพื้นเมือง เช่น ชะอม มะม่วง กลั้วยน้ำว่า ข้าว ถั่วลิสง แผลก ไข่ พืชสมุนไพร สตรอว์เบอร์รี มัลเบอร์รี และมีการรวมกลุ่มเลี้ยงสุกรโดยมีการบริหารจัดการแปลงแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ค้นพบว่า เจ้าหน้าที่สามารถพัฒนาได้เพียงกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มเท่านั้น เนื่องด้วยบริบทและภูมิศาสตร์การตั้งที่อยู่อาศัยของเกษตรกร โดยจะพบว่าการพัฒนาแปลงสาธิตเพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเรียนรู้ฯ ได้ผลดีกับเกษตรกรที่มีที่อยู่อาศัยใกล้ ๆ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้จากแปลงสาธิตไปปรับใช้กับแปลงของเกษตรกรเอง มีการปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยเน้นปลูกแบบลดการใช้สารเคมีซึ่งดีต่อสุขภาพของเกษตรกรด้วย และถึงแม้ว่าเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบโครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไฟฟ้า จะได้รับการพัฒนา สามารถปรับตัวและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน และมีรายได้เสริมจากประกอบอาชีพทั้งในและนอกการเกษตร แต่เป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรของ ส.ป.ก. มิได้หยุดเพียงกลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้เท่านั้น ส.ป.ก. มีแนวทางการขยายผลการพัฒนาออกไปในพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน และสร้างกลไกการถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรตัวอย่างสู่เกษตรกรด้วยกัน เพื่อเป็นแรงผลักดันที่จะส่งผลให้เกษตรกรรายอื่น ๆ นำแนวความคิดการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนที่เกษตรกรอาศัยอยู่ไปใช้กระทั่งเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสืบไป

๔. วัตถุประสงค์

๔.๑ เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดรูปแบบการผลิตทางการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และมีพลังในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่เครือข่ายกิจกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๔.๓ เพื่อสร้างแปลงตัวอย่างสำหรับการเรียนรู้และขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ

๕. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการ

เกษตรกร/ทายาทเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จำนวน ๔๐ ราย

๖. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไฟฟ้าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน และพื้นที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม

๗. วิธีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม

๗.๑ จัดทำแผนปฏิบัติการโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

๗.๒ ประสาน สืบค้นข้อมูลพื้นที่ เกษตรกรเป้าหมาย/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงโครงการ

๗.๓ คัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้ารับการส่งเสริมองค์ความรู้ จำนวน ๔๐ ราย

๗.๔ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ/ศึกษาดูงาน เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน ๔๐ ราย

๗.๕ สนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน ๔๐ ราย

๗.๖ สนับสนุนการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้เกษตรผสมผสาน ๑ แปลง และคัดเลือกเกษตรกรที่พร้อมในการพัฒนาให้เป็นตัวอย่างด้านปศุสัตว์ ๑ ราย และด้านประมง ๑ ราย พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗.๗ การรายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำเดือนในระบบ ALRO Tracking และรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี

๗.๘ การติดตามประเมินผลเกษตรกรรมตามแบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม และเกษตรกรตัวอย่าง

๗.๙ การสร้างภาพลักษณ์ผลการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการ และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ

๗.๑๐ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด/ส่วนกลาง

๘. ตัวชี้วัด

๘.๑ เชิงปริมาณ : เกษตรกรเป้าหมาย ได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน ๔๐ ราย

๘.๒ เชิงคุณภาพ : เกษตรกรเป้าหมาย น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริง

ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๘.๓ ผลสัมฤทธิ์ : ร้อยละ ๖๐ ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้มีรายได้สุทธิครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น

ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐

๙. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๑,๐๕๙,๗๐๕ บาท (หนึ่งล้านห้าหมื่นเก้าพันเจ็ดร้อยห้าบาทถ้วน) ประกอบด้วย

๙.๑ งบประมาณตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ จำนวน ๘๐๔,๑๐๕ บาท (แปดแสนสี่พันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)

๙.๒ เงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๖๘ จำนวน ๒๕๕,๖๐๐ บาท (สองแสนห้าหมื่นห้าพันหกร้อยบาทถ้วน)

๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๘ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙

๑๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๑.๑ พื้นที่ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีรูปแบบการผลิตทางการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑๑.๒ เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และมีพลังในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่เครือข่ายกิจกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๑๑.๓ พื้นที่ดำเนินการเป็นต้นแบบการเกษตรสำหรับการเรียนรู้ โดยเน้นการทำเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก